

Mennesker i fokus - juridisk set

Hvor og hvornår må man fotografere mennesker? Det er et spørgsmål, som man ofte kan stille sig selv som amatørfotograf – selv om amatørfotografer i almindelighed må have en god fornemmelse for, hvad de må, og hvad de ikke må. Det er i al fald sjældent man hører om, at en person har anlagt sag mod en amatørfotograf for ulovlig fotografering.

Af Brian Jagd Mauritzen, OFA

Der eksisterer ret præcise regler for, hvad vi må og hvad vi ikke må, når vi tager billeder - både med og uden personer. Og de er gode at kende.

Reglerne falder i to grupper:

Der er regler for, hvor og hvornår det er ulovligt at optage et billede, og der er regler for, hvor og hvornår det er ulovligt at offentliggøre et billede.

Og for at gøre det rigtig indviklet, så kan det være ulovligt at offentliggøre et billede, selv om billedet er optaget lovligt. Så vær's'go; her er en kort redegørelse.

Hvornår er et billede optaget lovligt?

I straffeloven skelnes der mellem om et sted er "frit tilgængeligt" eller "ikke frit tilgængeligt". På frit tilgængelige steder er det lovligt at tage billeder – også af personer, der opholder sig på disse frit tilgængelige steder.

Det er også lovligt for en fotograf - der står på et frit tilgængeligt sted - at fotografere bygninger og genstande, der befinder sig

på ikke frit tilgængelige steder, men ikke personer, hvis disse er hovedmotivet.

Skemaet på næste side giver et hurtigt overblik over, hvilke områder der juridisk set er frit tilgængelige, og hvilke der er ikke frit tilgængelige. Bemærk, at offentlige transportmidler hører hjemme i gruppen "ikke frit tilgængelige", så vi kan ikke frit fotografere i tog, busser, fly osv.

Det er altid ulovligt uberettiget at fotografere personer, der opholder sig på ikke frit tilgængelige steder. Men hvis man kan få personens samtykke, er det lovligt.

Dette samtykke kan gives som et ja eller et OK-nik, og juridisk set er det endda nok med et stiltiende samtykke, som opnås, hvis personen er klar over, at han bliver fotograferet, og har en reel mulighed for at protestere, men undlader at gøre det.

Det er imidlertid fotografen, der i givet fald skal kunne bevise, at han har fået modellens samtykke, så hvis fotografen vil være sikker i sin sag, så bør han indhente et skriftligt samtykke fra personen/modellen.

	Frit tilgængeligt	Ikke frit tilgængeligt
Offentlige gader, pladser, skove og parker	X	
Private veje, stier i private skove og strandarealer	X	
Huse, lejligheder		X
Haver		X
Biler	På åben gade	På privat område
Private virksomheder	Salgslokaler i åbningstiden Parkeringsplads ved fx supermarked	Aflåste lokaler samt salgslokaler uden for åbningstiden
Offentlige kontorer	Servicelokalerne i åbningstiden, fx på et posthus eller på et rådhus	Borgmesterkontorer og lign., hvor der fx skal være en aftale om pressens adgang, samt servicelokalerne uden for åbningstiden
Hospitaler, fængsler, skoler og andre institutioner		X
Jernbanevogne, fly		X

Kilde: Danmarks Journalistforbunds pjece "Fotografering og privatlivets fred".

Samtykke giver kontakt

Men én ting er jura – en anden ting er det billedlige udtryk. Hvis et billede af en person skal være godt, kræver det næsten altid, at der er kontakt mellem fotografen og modellen. Den kontakt opnås ikke, hvis man fotograferer en person med en 300mm tele på et frit tilgængeligt sted – selv om det faktisk er tilladt. Sæt derfor en 35mm linse på kameraet, snak med modellen og få et samtykke, før du skyder.

Hvornår er det lovligt at offentliggøre et fotografi?

Hovedreglen er naturligvis, at et billede skal være optaget lovligt, hvis det skal kunne offentliggøres lovligt. Men selv om et billede

er optaget på et frit tilgængeligt sted, er det ikke nødvendigvis lovligt at offentliggøre det: fx bruge det i en klubkonkurrence, sende det til Den Nationale, The Golden, Fynsmesterskabet, eller bringe det i Dansk Fotografi eller på SDFs hjemmeside.

Straffeloven sikrer nemlig den fotograferede, idet vedkommendes private forhold er beskyttet mod uberettiget gengivelse, og loven beskytter mod videregivelse af billeder, som viser den fotograferede "under omstændigheder, der åbenbart kan forlanges unddraget offentligheden". Private forhold er fx et familieskænderi, intim adfærd, personers politiske tilhørsforhold, personers private stridigheder og sygdomssituationer, som det kan være ulovligt at fotografere, selv om sceneriet udspiller sig på frit tilgængelige steder, hvor det normalt

Diskussionsoplæg: Billedet er optaget et frit tilgængeligt sted. Personerne har ikke givet tilladelse til optagelsen. Er det lovligt at bringe dette billede her i bladet eller vise det på en udstilling? Er det lovligt at offentliggøre det på internettet? Foto. Carlo Pedersen, OFA

er lovligt at fotografere personer uden tilladelse.

Når man skal vurdere, om det er lovligt at fotografere mennesker i visse situationer, bør man overveje, om personen frivilligt eller ufrivilligt er anbragt i situationen. Der er fx forskel på, om en mand frivilligt har valgt at motionere nøgen på en offentlig strand, eller om en person ufrivilligt bliver overfaldet, besvimer eller bliver påkørt på et frit tilgængeligt sted.

Den nøgne mand på stranden må nok tåle at blive fotograferet, mens en person, der ligger lemlæstet på offentlig vej, formodentlig vil få rettens medhold i, at det er ulovligt at offentliggøre et fotografi af ham i den situation fx på en udstilling eller i et blad.

Men offentliggørelse af billeder af personer i analoge medier er én sag, mens offentliggørelse af billeder af personer på Internettet er

en helt anden sag, thi her gælder Persondataloven.

Det fremgår af Persondataloven, at offentliggørelse af personlige data på Internettet - herunder billeder af personer - kræver en skriftlig tilladelse, og drejer det sig om børn under 15 år, så kan det kun ske med udtrykkeligt samtykke fra forældrene.

Persondataloven gælder egentlige portrætter eller billeder, der viser noget om den/de enkelte personer. Hvis der er tale om situationsbilleder eller myldre billeder med mange personer, så skal man ikke have hver enkelt persons tilladelse til at lægge billedet på Internettet.

De særlige regler for offentliggørelse på Internettet hænger naturligvis sammen med, at en offentliggørelse her i princippet er den totale offentliggørelse til et potentielt ufatteligt stort publikum.

Reglerne vedr. samtykke er sammenfattet i nedenstående boks.

Fotografier af personer	Optaget frit tilgængeligt	Optaget ikke frit tilgængeligt
Offentliggørelse i analoge medier, inkl. udstillinger	Kan offentliggøres uden tilladelse	Må offentliggøres med stiltiende eller skriftligt samtykke
Offentliggørelse på Internettet	Må kun offentliggøres med udtrykkeligt skriftligt samtykke.	Må kun offentliggøres med udtrykkeligt skriftligt samtykke.

For amatørfoto grafen kan reglerne sammenfattes kort:

Det er tilladt at optage billeder på frit tilgængelige steder – også af personer. Hvis man opholder sig på frit tilgængelige steder, så må man som borger acceptere at blive fotograferet.

Hvis et billede er optaget lovligt på et frit tilgængeligt sted, må man som borger acceptere, at ens billede kan bringes i analoge medier, som fx aviser og blade - og man må tåle, at billedet kan blive vist på offentlige fotoudstillinger – hvis den/de pågældende personer ikke er fotograferet i en situation, der kan virke krænkende for dem.

Selv om et billede af en person er optaget lovligt på et frit tilgængeligt sted, så kræves personens skriftlige samtykke, hvis billedet skal vises på Internettet.

Hvis et billede skal optages lovligt på et ikke frit tilgængeligt sted, kræver det en persons/models samtykke. Dette samtykke kan i princippet være stiltiende, hvis billedet skal offentliggøres analogt, men hvis billedet skal offentliggøres på Internettet, så kræver reglerne et udtrykkeligt skriftligt samtykke.

Skriftligt samtykke

Hvis du har brug for at få et skriftligt samtykke, så kan du bruge den formular, der er vist på næste side. Formularen vil blive lagt på www.sfd.dk, hvor du kan hente den i Word-format, indsætte dit navn og adresse og derefter printe den, så du altid har et par eksemplarer liggende i din fototaske, når du får brug for dem.

Fototilladelsen bør laves i to eksemplarer, så modellen også får et eksemplar med oplysning om fotografens adresse.

Til udarbejdelse af denne artikel er benyttet følgende kilder:

1. Artiklen "Registertilsyn" på <http://birthe.schmidt.person.emu.dk/registertilsyn>.
2. Artiklen "Fotografering og billeder" på <http://www.cfje.dk/cfje/lovbasen.nsf>. - Vælg menupunktet: Typiske spørgsmål/ Fotografering og billeder
3. Dansk Journalistforbunds pjece "Fotografering og privatlivets fred", marts 1999.

Fototilladelse

Undertegnede giver hermed tilladelse til, at amatør fotograf
<skriv dit navn>, <skriv din adresse>, <skriv din hjemby>,
der er medlem af Selskabet for Dansk Fotografi (SDF), må fotografere mig.

Jeg er indforstået med, at optagelserne vil kunne blive brugt af fotografen til konkurrencer og offentlige udstillinger samt til gengivelse i trykte medier, fx foreningens blad.
Jeg er desuden indforstået med, at optagelserne kan vises på Internettet, fx på fotografens egen hjemmeside og foreningens hjemmeside www.sdf.dk.

Navn:

Adresse:

Postnr./By:

Tlf:

Dato:

Underskrift:

(Forældres underskrift ved børn under 15 år)

Jeg sender dig gerne et eksemplar af det bedste billede af dig.

Billedet sendes til ovenstående adresse.

Sæt kryds i kassen, hvis du ønsker et billede:

Skriv din e-mailadresse, hvis du ønsker billedet som bilag til en e-mail (så får du det hurtigst):

_____@_____ . _____

Modellen kan til enhver tid tilbagekalde tilladelsen ved skriftlig henvendelse til fotografen.